

Resoluitur idem de consuetudine. Limitatur quod dictum est, num. 46. in personis alius subiectis sine ipsorum licentia vouentibus religionem vel castitatem, tunc enim ibi potestur huiusmodi votum irritare, & a fortiori Episcopus in eo cum causa dispensare: & idem in uxore respectu mariti, vt in num. 49. circa finem.

48 Episcopus dispensare potest cum suis parochianis in ceteris votis praeter supra dicta, & etiam in voto castitatis non perpetua.

49 Episcopus an possit dispensare in voto continentiae perpetuae, in casu c. vennis, qui cleric. vel vouent.

50 Vota sincere conditionalia dispensantur per illum, a quo, si pura fuissent, potuisset super eis dispensari.

CAPVT XXII.

De requisitis ad votum obligatorium sub peccato mortali, & vtrum in solo voluntatis proposito perficiatur.

Ad faciliorem cognitionem infra dicendorum praemittere oportet definitionem voti. Votum igitur est promissio quaedam, quaedam saltem interior deliberata Deo facta de aliquo maiori bono, secundum Magist. sententiar. in 4. distinct. 38. vbi ait, quod votum est restitutio quaedam promissionis spontaneae, quae Deo, & de his, quae Dei sunt, fieri debet; tametsi & de restitucione interna forte loquatur, quae se homo Deo debitore contestatur, refert & sequitur D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 1. super conclusione, vers. vnde magister dicit: expressa l. 1. in princ. tit. 8. p. 1. vt inquit: Voto tanto quere dezer como promessio que home fazo a Dios, & c. & ibi: Quando es fecho por algun bien, & constat ex Hostiens. in summa, tit. de voto, §. 1. & sequuntur ceteri in 4. dist. 38. & Archiep. Flor. in 2. p. sua summa, tit. 11. c. 2. in princ. Archid. in cap. qui bona, 17. q. 1. Abb. & alij in cap. literaturam, de voto, Syluest. in summa, verbo, votum 1. in princ. & ceteri summissae, est communis secund. Nauar. in Manual. Lat. c. 12. n. 24. est receptissima secund. Dom. a Soto lib. 7. de iust. & iur. q. 1. art. 2. in vers. his tamen non obstantib. & c. & eam in effectu probat Greg. Lup. in d. 1. gl. 1. & latissime eam exponit postremo clarissimus gener. & literis Don. Did. Lop. a Stunica & Sotomaior, in tract. de voto, q. 1. n. 5. cum seqq.

Ad votum tamen tria ex necessitate requiruntur. Primum, rationis deliberatio, secundum, propositum voluntatis. Tertio vero, promissio, in qua ratio perficitur voti: ita S. Thom. 2. 2. q. 88. art. 1. commaniter ibi receptus per Theologos: & hanc distinctionem sequitur Syluest. in sua summa, verbo, votum, in principio, & late probat Dominic. a Soto, vbi supra, in 1. conclus. vers. ad votum: sequitur Gregor. Lopez in dicta l. 1. in gloss. arrebatu damente, in vers. & dicit S. Thomas, & alios allegans frater Ioseph. Angles in suis floribus Theolog. quesi. 2. part. in quesi. de voto, conclus. 1. & tenuit gloss. 1. in cap. neque viduas, 27. q. 1. vbi quod cum quis in originem disponit aliquid boni facere, dicitur deliberatio: vt in cap. qui bona, 17. q. 1. hoc infringere, veniale est: si vero procedit & proponit idem firmiter facturum, dicitur propositum, cuius fractio veniale grauius est: Si vero accedat obligatio, dicitur votum, cuius fractio peccatum mortale est: itaque cum votum est perfectum ex praedictis tribus partibus, obligat ad obseruantiam sub poena peccati mortalis, vt Ecclesiasticus 5. Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis & stulta promissio. Et ibi: Quodcumque voveris, reddo: multoque melius est non vouere, quam

post votum promissa non reddere: text. in e. licet, & in cap. magna, de voto, S. Thom. 2. 2. q. 88. art. 3. & omnes in lib. 4. sententiarum, distinct. 38. secundum Nauar. qui idem sequitur in Manual. Lat. in cap. 12. n. 26. Quibus fit, vt nulla deliberatio, quantumlibet resoluta & firma, nec etiam propositum firmum efficit votum, nisi simul interueniat promissio vel votum: ita S. Thom. 2. 2. q. 88. art. 1. & 2. & omnes DD. in cap. literaturam, de voto. quos sequitur in pulchro casu Nauar. conf. 1. n. 1. de vot. & prius in Manuali, c. 12. n. 24. est communis secundum eundem Nauar. conf. 8. de vot. n. 1. & conf. 15. de vot. n. 1. sequimur & nos infra, n. 34.

Illam tamen est inter homines ac Deum in proposito differentia, quod cum nobis, non nisi vocibus aut exteris nutibus aliena mens innoscat, non potest homo homini nisi voce ac signis, quidquam promittere: vnde Proverb. 6. Iniquitatem es verbis oris tui: Deo autem cui intima cordis patent. 1. Reg. 16. Homines vident ea, quae patent, sed Deus inuenerit cor; per solam mentis loquelam fieri potest promissio: quo fit, vt quoad voti essentiam & necessitatem, intellectu absque voce consummetur votum: ita docet S. Thom. vbi supra, artic. 1. Abb. in e. literaturam, num. 2. de voto, & Soto vbi supra in vers. statum hoc, & voluit Nauar. dict. cap. 12. num. 26. in princip. vers. 3. Gregor. Lop. in dict. l. 1. in gloss. arrebatu damente, in fine. Nec obstat illud Psalmi: Reddam tibi vota mea, quae distinxerunt labia mea; Quia verba non sunt respectu Dei necessaria, sed respectu nostri: sicuti vocalis oratio ad expectandis nostris animos, excitandisque mentis oculos in Deum. Secundum etiam acciri solet aliorum testimonium, vt non solum Dei metus, verum et humanus pudor firmiores nos reddat, ne voti fidem frangamus, secundum Dominic. a Soto vbi supra in vers. posterior conclusio: & triginta exempla voti taciti sine verbis, ponit Prapost. in cap. rursus, qui cleric. vel vouent.

Promissio tamen homini facta per solum actum interiore non obligat promittentem in conscientia, secundum opinionem Thomae, quam tanquam vtriorum probat frater Argles in suis floribus. Theolog. quesi. in 2. part. in quesi. de voto, art. 2. in 4. difficultate. Estque communis sententia iurisperitorum, secundum Aragon. vbi supra, pag. 99. vers. de eadem simplici, vbi refert Soto tenentem contrarium, & tandem ipse Aragon. suam explicat sententiam in hoc distinguens, vt ibi per eum.

Circa tamen deliberationem ad votum, de qua supra est dubium; Vtrum, antequam votum obliget, cuncta sint consilio deliberanda, quorum ignorantia cohibere hominem possit a vouendo? Et in hoc quamuis nonnulli ita veniunt, vt est Richardus in 4. distinct. 38. quesi. 1. tenendum est, ad votum requiri plenam deliberationem, non enim sufficit motus subitaneus seu mere naturalis, quem vocant primo primum, vbi nulla est ratio, vel meriti, vel culpa, sed est necessarius motus secundo primus in quo sola esse potest venialis culpa: Illa vero plena deliberatio, qua nihil, quod deliberari poterat, omittitur, non est necessaria, vt late probat Dominic. a Soto, vbi supra, in vers. restat inque, secundum Syluest. in summa, verb. votum, §. 13. voluntas deliberata sufficit, quae ibi est, quando voto se vouens obligare intendit: & in deliberatione duo includuntur, consultatio suae collectio mediocum inter plura media, & determinatio ad vota. Illa enim tamen deliberatio, quae sufficit ad propositum, sufficit ad votum, vt tradit D. Thom. opuscul. 17. cap. 10. ad secundum & Caiet. in 2. 2. q. 88. art. 1. & in summa, verb. votum, cap. de quatuor conditionibus tenentibus se ex parte vouentis, & Syluest. vbi supra, sequitur nouissimè alios referens

Didac. a Stunica vbi supra, d. quesi. 1. de voto, num. 17. & 18. & Magister Aragon. de iustitia & iure, q. 88. art. 1. pagina 965.

Hinc primo fit, t quod deliberatio, quae satis est ad obligandum nos diabolo per peccatum mortale, eadem sufficit ad obligandum nos Deo per votum ad vitam æternam, iuxta gloss. in cap. mulier, 32. quesi. 2. & Palud. in 4. distinct. 38. quesi. 1. col. 2. communiter receptum secundum Nauar. vbi supra, num. 24. & 68. idem sequuntur, & num. 26. & confil. 7. de voto, num. 2. Syluest. verb. votum, 2. num. 13. & D. Didac. a Stunica, vbi supra, n. 29. vbi alios refert, & Aragon. vbi supra, in 8. vers. secunda conclusio. Vnde quando quis imperfecte vouet, quia actus vouendi non est per rationem vel voluntatem deliberatus, sed per modum primi motus, cui voluntas non assentit, tunc huiusmodi votum non tenet ratione actus imperfecti: si vero homo voueat deliberate, sed non plena discussione rationis, vt communitur fit in timoribus, in infirmitatibus, & in rebus repentinis, vel ex animi leuitate, vel ex pronitate ad vouendum, vt in mulieribus confectum est, obligatur ex huiusmodi voto, quia est actus deliberatus, qui in paruo tempore fit: sicut deliberatio fornicandi, & huiusmodi constituit peccatum mortale, licet non sit facta cum tali examine, secundum summam Armill. auream, verb. votum, n. 6. Votum tamen igitur cum actuali deliberatione praemissa, quae plena aut semiplena nominatur, vouentem obligat, ita vt illud adimplere teneatur, vt definitur in cap. sent nobis, de regul. vbi ad voti exsequutionem obligatur, qui maxima laborans agitudine, mortis timore vouerat: & in cap. vniuersis, de voto, vbi Alex. III. commutat votum in puerili ætate quadam facilitate sine plena deliberatione emissum: & ratio est, secundum Angles in suis floribus. Theolog. quesi. 1. part. de voto, art. 1. diffi. 3. in princip. pag. 101. & 81. nam, vbi aliquis iracundia accensus, aut repentino motu, dummodo sit rationis compos, potest votum frangere & mortaliter peccare, ita eadem passione dominante potest votum emittere, & per votum Deo obligari: Neque enim maior libertas ad aliquid promittendum, quam ad seruandum promissum delibetatur.

Secundo tamen deducitur, quod si quis ita aut calore percitus, aut mortis metu, quae rationis iudicium tollerent, votum emitteret, non obligaretur: secus vbi illa rationis lux persistat, quae facere potest, aut meritum, aut mortale delictum, quia tunc votum obligat, vt cap. sic nobis, de regular. vbi clericus, qui nimia agitudine laborans, religionem vouit, ad habitus susceptionem compellitur: & in cap. sunt qui opes, 17. q. 4. vbi qui tumultuario mentis impulsu, non iudicio perpetuas opes Ecclesiae contulerunt, quamuis de voti leuitate non tenentur, nihilominus tanquam sacrilegi habentur, si illas reuocent. Votum igitur factum ex iracundia, quae iudicium & rationem vouentis non absorbet, adeo vt tunc possit mortaliter peccare, validam erit: Ita colligitur ex Ioan. Andri. & communi in cap. dudum, de conuers. coning. vt restatur hanc regulam sequutus Nauar. vbi supra, d. num. 24. & probat Sot. vbi supra, in vers. colligamus. Vnde gloss. in dict. c. dudum, verb. calore iracundiae, volens, votum emissum calore iracundiae non obligare, intelligenda est, vt procedere possit secundum Abbat. ibi num. 8. quando est tanta mentis turbatio, quod sapiat quandam alienationem mentis, ex multo furore: quod sequitur Gregor. Lopez vbi supra, in praedict. 1. gloss. & D. Didac. a Stunica vbi supra, num. 30. cum sequentibus. Sic etiam intelligendi sunt Roman. singul. 408. & Ias. in l. si filium, C. de iustic. restantur, simpliciter tenentes contrarium, citati per Nauar. vbi supra, addit Abb. vbi

supra, quod vbi turbatio non est tanta, vt est praedictum, si tamen fuit tantus iracundiae calor, quod sedato calore non fecisset votum, non obligat apud Deum, quia Deus vult omnino voluntarium militem: nihilominus tamen resoluit, quod quia difficile esset talem calorem probare, seruaretur in practica opinio Ioann. Andre. tenentis contra glossam ibi, dum dicit, quod ingressus religionis, & elemosina, cum in se ipsis bona sint, non egent aliqua deliberatione, vtputa si audiuit vel vidit miraculum, vel terramotum vel aliquid simile, & timore ductus fecit elemosynam, vel intrauit monasterium, vt in cap. sicut, de conuers. coning. & sic potest intelligi secundum ipsam Ioann. Andri. dict. cap. sunt qui opes, deliberatio enim huiusmodi in momento temporis fieri potest, & satis est, quod actu vel virtute fiat, non enim est opus, quod per aliquod spatium temporis deliberatio praecedat votum, sed vt ad merendum vel peccandum mortaliter, sufficit facta eodem momento temporis, in quo bonum opus aut peccatum admittitur, sic etiam votum, vt sit validum, satis est, vt in eodem momento temporis fiat deliberatio, quo fit votum ipsum: Nam quamuis vtrumque simul & in eodem tempore efficiatur, semper tamen deliberatio praecedat votum naturae, quemadmodum substantia Solis praecedit suam lucem, & ignis calorem suum, secundum Nauar. vbi supra, n. 26. vers. quapropter.

Illam ergo sola vota ex angustia facta non obligant, quae quis profert non cogitando, id est, non aduertendo, eo modo, quo quis aliquando inaduertenter blasphematur secund. Syluest. vbi supra, sicque non sufficit motus subitaneus, quem vocant primo primum, vt praediximus: Vota enim ex subreptione sine deliberatione non obligant necessario, vt docent Theologi: & tideo iratus aut bene potatus vouens aut iurans ingressum religionis, si sic subito id fecit, quod non fecisset per deliberationem & sententiam rationis, quae tamen moram temporis magnam non requirit, non tenetur: secus si hoc agit, sciens quod iurat aut vouet: licet non plene deliberauerit: sicut etiam qui calore concupiscentiae inflammatus, aut t bene potatus, non tamen ebrius omnino, iurat uxorem ducere, compellitur eam ducere; & similiter, qui sic occidit hominem, non excusatur a toto, quin sit mortale, ex quo non fuit sic extra se quin sciret quid ageret, licet statim postea poeniteat & nollet fecisse, vt ex superioribus deducitur, & probat in specie Syluest. d. n. 13.

Cauendum tamen t est ab Angel. de Clauas, in sua summa verb. votum, dum ad cognoscendum, an subitum votum fuerit validum, huius rei signum indicat, dicens hoc posse perpendi, quando statim transacto periculo vel angustia, sunt male contenti se vouisse: Hoc autem fallum est, quia etiam si vouens diu deliberasset, postea tamen postea voti facti poenitere, & nihilominus obligatus remaneret, & ideo merito id probauit Petrus de Palud. Arch. & eos referens Syluest. vbi supra, num. 13. necnon & Domin. a Sot. etiam vbi supra, in vers. colligamus, ibi: Eam ob rem, & Armill. aurea vbi supra, pag. 81. vers. hinc regulari. Esse enim poenitentem de peccato, arguit quidem illud non fuisse factum ex habitu, non tamen arguit, quin sit factum ex electione, passione licet turbante iudicium rationis, secundum praedict. in summa, vt in vers. hinc primo fit, docuimus) illa deliberatio temporis vel ætatis sufficit ad se obligandum aliquem Deo per votum, quae sufficeret ad se obligandum diabolo per peccatum mortale.

Vota tamen t repentina deliberatione suscepta, quae nihilominus, vt praediximus, obligant, facilius dispensantur

dispensatur, iustaque secum afferunt dispensationis causam, commutationis aut redemptionis, quam cetera, que magna deliberatione fiunt, ut in c. 1. & in cap. veniens, de voto, ubi Abb. id notat & Caiet. dicit. art. 1. sup. D. Thom. & ibi Aragon. vers. 3. concl. Sylvest. d. n. 13. in fin. Domin. à Sor. ubi sup. in vers. addiderim tamen, & denique Navar. d. c. 12. n. 26. vers. est tamen valde, & Armilla aurea, ubi sup. in vers. in votis, & Ludovic. Lopez in sua instructorio conscientie, 1. part.

16 cap. 43. de voto, vers. differentia est. col. 318. Admonet tamen Soto, inique atque in fide dispensationem illius voti procurare eum postea saluum, qui illud emisit Deo, si eum eriperet, sine in mari, sine in lecto, sine alibi, à presentaneo periculo; Nam licet repentina deliberatione id fiat, causa tamen voti beneficii que receptum, in gratitudinis, & quidem maximæ eum redarguit.

17 Et quod t prædiximus in vœuente per iram, dicendum est in eo, qui ita etiam percitus iurat, modo non esset tanta, quæ iuranti iudicium ad mortalem culpam sufficiens adimeret, vt eadem ratione, qua in voto resoluit Navar. d. cap. 12. num. 10. ubi etiam late probat cum B. Anton. in 2. p. sue summe, tit. 10. c. 4. §. 1. col. 4. Sylvest. in summa verb. iuramentum 1. & Domin. à Soto lib. 7. de iustitia & iur. quest. 2. art. 1. & lib. 8. quest. 1. art. 7. & quest. 2. art. 3. aduersus Caiet. 2. 2. g. 89.

18 art. 7. Quod t est considerandum pro votis & iuramentis, que in ludo vel post sunt, ab his præcipue, qui in eo infelicitur sunt versati: Nam licet iracundiæ calore persæpe fiant, illa iracundia, vt plurimum, iudicium eo modo, quo diximus, non euerit, & ideo fere semper sunt obligatoria: ita Alcozer de ludo cap. 13. num. 83. quem refert & sequitur D. Did. à Stunica, ubi supra, de voto, g. 1. n. 31. ubi, quod cum his facilius dispensabitur secundum communem, quam supra retulimus.

19 Sit tamen t ebrius aut iracundus primo ita motu laborans, iuret aut voueat se iturum Hierosolymam, si iterum ludat, non perpendens, sitne bonam aut malum tale votum facere, quamuis illud non adimpleat, non erit voti vel iuramenti reus: Nam cum primus motus non sit liber, quia non est in nostra potestate, votum vel iuramentum tunc factum non valet, vt in specie decidit Iosephus Angl. in suis floribus Theolog. quest. in 2. part. de voto, art. 1. in 3. difficultate, vers. hinc si ebrius, pag. mibi 81. addens insuper in vers. sequenti, quod qui iurandi assiduitate iuraret se Hierosolymam iturum, si iterum iurauerit, ad voti impletionem non teneretur, propter defectum actualis deliberationis: Nam licet illa deliberatio virtualis ad inducendum perituri peccatum sufficiat, eo, quod prauam consuetudinem vitare tenebatur, ad obligationem tamen voti non sufficit, quia sic promittens animum promittendi, quod est de essentia voti, minime habet: quo si illo maximo iracundiæ calore, quo quis vouit, cessante, id ratum habeat, & in eo perseveret, ex tunc per deliberationem videtur delibere vovisse, & ideo obligatur secundum omnes, teste D. à Stunica ubi supra, n. 33.

20 Iuramentum t præterea de re parua & leui, licita tamen, non obligat sub mortali, quamuis illud non seruas peccet venialiter secundum Archiepiscop. Florent. Sylvest. & Soto quos refert & sequitur late id probans & dicens esse receptiorem opinionem Navar. d. c. 12. n. 10. vers. an autem idem sit de illo: Ampliat idem ibidem num. 4. in voto rei minima, nempe dicendi vnum tantum Pſalterij versiculum vel Ave Mariæ, si postea non dicat, vel dare poculum aquæ frigidæ amore Christi & non dat, vt hic mortaliter saltem non peccet. Quod verum intelligit D. Did. à Stunica in tract. de voto quest. 4. num. 29. & 31. quando transgressio non fiet in perpetuum, sed pro aliqua vel aliquibus vicibus: Si enim post votum factum vouens nunquam adimplere in animo induceret, quamuis promissio sit leuis, grauitus mortaliterque peccaret, vt ibi late probat in exemplo de voto dandi quoridie pauperi vnum assem, vt ibi per eum.

Quinimo t ipse Navar. ubi supra, n. 8. ex præd. infert, illum, qui iurauit amplius non ludere, absoluti ab hoc iuramento non posse ex nulla alia causa, quam quod ipse magnum desiderium ludendi & renatiorem patientur, quia est præstitum super re graui, & sine iusta causa à iuramento de re graui absoluti non potest, iuxta gloss. lolemmenc. in c. quando, de iur. iur. quamuis in rem meliorem aut æque bonam commutari possit: & ita secundum ipsum sanctissimus Pius V. renuit in simili casu dispensare. Si tamen ludus licitus esset, & in parua quantitate, qui animi causa recreationis etiam rogatis, licet licita esset dispensatio, secundum Navar. ubi supra. Aduertant t igitur confessarij, qui ad absolutionem similibus iuramentorum de amplius non ludendo assumunt, ne facilius id annuat sed primo & ante omnia aduertant, an facultas in diplomate Summi Pontificis ad id concedatur; Nam in his Bul. Cruciatæ, que modo conceduntur, de hoc nec verbum vllum: & quamuis facultas ad commutanda vota in eis concedatur, hæc ad iuramenta non extenditur, secundum Navar. in manual. Latin. cap. 27. n. 272. et. 2. & in alia impressione n. 225. vers. 16. Nihilominus tamen statim nonnulli confessarij virtute Bullæ, quam dicit pœnitens habere, cum absoluti à prædicto iuramento: cum tamen prædictam facultatem minime specificè concedat Summus Pontifex in eadem bulla, sicque videtur quod hoc facere non possint, si teneamus præd. opinionem Navar. nisi pœnitens aliam vel alias bullas antiquiores habuerit, quæ vel quibus id expresse concederetur, vt à iuramentis absoluti possit, vel ea à confessariis commutari valeant, prout nonnullas id concedentes vidimus: tunc enim, etsi in nouis id in specie minime caueretur, at tamen quia sumendo eas, reuoluntur alie omnes gratiæ similes vel diuersæ à sede Apostolica sibi alias concessæ, vt in eisdem expresse cauetur, absolutio & commutatio prædicta facta habenti prædictas Bullas, valeret: & quamuis facultas concessa ad commutanda vota, extendatur etiam ad commutanda similia iuramenta, hoc est, eiusdem materiæ, quæ principaliter sunt Deo, non tamen vergunt in præiudicium tertij, iuxta doctrinam Sancti Thom. 2. 2. quest. 89. art. 9. quem sequitur D. Sor. lib. 8. de iust. & iur. quest. 1. art. 9. & alios allegantes Emanuel Roderic. in explicat. bullæ Cruciatæ, §. 9. n. 10. & 142. Henric. in summa Theol. moral. l. 7. de indulg. c. 28. n. 4. & latius c. 30. n. 5. pag. 576.

Iuramentum tamen de non ludendo amplius, de quo supra non videtur omnino huiusmodi, præmaxime, si votum vel promissio de non ludendo esset iuratum: tunc n. cui alterum tantum conceditur, non potest commutare votum iuratum, quod continet duplex vinculum, nisi priuilegio particulari Pontificis esset munitus confessarij ad virtutem; commutandum, prout sunt confessarij Societatis Iesu, vt probat cum aliis Henr. ubi sup. necnon & Nau. & Eman. Rod. nihilominus tamen simplex iuramentum de amplius non ludendo confessarij frequenter virtute bullæ Cruciatæ vel iubei commutant propter doctrinam præd. D. Thom. & sequacium, quos ego non condennarem, imo fieri licite posse receptis videtur, quandoquidem hoc iuramentum Deo principaliter fiat, & sine præiudicio tertij, nisi votum seu promissio iuramento firmaretur, per supra dicta & in terminis virtute bullæ vel alterius priuilegij

priuilegij doctrinam S. Thom. prædict. sequatur D. à Stunica de voto, g. 5. num. 42. & Aragon. cum aliis de iust. & iur. g. 88. pag. 1042.

23 Secundo aduertant t confessarij huiusmodi in specie de qua agimus, vt quamuis præd. absolutionem & relaxationem in casu licito & permisso faciant, nihilominus in aliam rem meliorem, vel æque bonam, aut alia iuramenta commutent, vt constat ex Navar. ubi supra, Episcopus tamen semper potest in iuramentis dispensare, quando impleri non possunt sine interitu salutis æternæ: alias solus Pap. vt in c. venerabil. §. pen. de elect. ita Specul. in tit. de legato, §. nunc ostendendum, vers. ceterum solus, Pap. & Bouenc. in rep. aub. Sacramenta puerum, n. 10. c. si aduersus vend. ubi allegat c. 1. & 215. g. 7. & Guid. Pap. decis. 140. in fi. quos refert & sequitur D. Did. à Stunica de voto, g. 6. n. 149. ubi quod ex communi vsu & obseruatione quotidie videmus Episcopos & Archiepiscopos dispensare super iuramento, & tolerantur huiusmodi dispensationes in vtroque spirituali & temporalis foro. Et hæc de deliberatione ad votum necessaria dicta sufficiant.

24 Quoad t propositum, quod vt etiam vidimus de necessitate, non vero de perfectione voti requiritur, quatuor species constituendæ sunt. Prima est clara, nempe, cum quis proponit promittere & seruare promissum, ac denique promittit, sicque votum suum consummari, & hoc casu procul dubio iuxta doctrinam sancti Doctoris, & communem, votum obligat sub reatu peccati mortalis, vt prædiximus, quia est absolutum omnibus suis partibus.

25 Secunda t species est per contrarium, dum quis non intendit facere quod promittit, nec promittere quod dicit, sed negari aut seducere: & hæc similiter species indubia est, quia certum est, talem promissionem apud Deum, & sic in foro interiori, non obligare, quia vana est promissio, quæ intentione caret, sed quoad forum externum, tam Ecclesiasticum, quam civile, siue Deo promissio fiat, siue homini, valida erit, compellendique erit sic vouens aut promittens, seruare fidem, quia Ecclesia non iudicat de occultis, alias n. si hoc alleganti crederetur, protinus respública perditum irat, vniuersisque enim contenderet se monachum non esse nec matrimonium contraxisse: Ita Caiet. super Thom. d. art. 1. col. 4. & §. subdens, quod quemadmodum Ecclesia ei, qui vouit, si postea dicat non habuisse intentionem se ipsum obligandi, non credit, sic etiam perpetam agunt prælati religiosorum, qui sine aliis coniecturis suis subditis iuramentis se non habuisse intentionem proficendi, cum professi sint, facile credunt: sequitur Domin. à Sor. d. lib. 7. de iust. & iur. g. 1. art. 2. vers. alia est promissio, & Navar. c. 12. n. 26. vers. 7. Ex quo enim quis exprimit votum, semper cogitur in foro Ecclesiastico illud perficere, quia creditur ex deliberatione procedere, vt ex Hostie. & Archid. tenet additio Abb. in d. c. literarum, n. 2. liter. A. de voto. Eandem sententiam principalem sequitur Artil. aut. verb. votum, n. 5. & late Frat. Angles ubi supra, pag. 82. in fi. & 83. in prime. ubi quod in præd. specie sic vouens mortaliter peccat, quia menditur, si uoce tantum illud proferat, non tamen ad votum adimplendum obligatur, quia deest voluntas vouendi, quæ in voto est radix obligationis, & hoc in foro animæ: secus in exteriori, vt prædiximus, quia Ecclesia non iudicat de occultis, & ideo ei credere non tenetur, quamuis postea iuret intentionem obligandi non habuisse, quemadmodum sicte ordinato, aut baptizato, etiam si iuramentum affirmit, se intentionem recipiendi tunc Sacramentum non habuisse: fidem adhibere nõ tenetur: & præd. sequitur nouissime Mag. Aragon. de iust. & iur. g. 88. art. 1. pag. 908. concl. 2.

Addit statim Angles, quod sicte vouens secluso scandalo, vt si à loco, ubi scandalum oriri potest, longe recedat, ad voti obseruationem minime obligabitur: quod si t in eodem loco permaneat, tenetur ad secretè vouendum, aliter enim non erit monachus, & dum falsum monachatum representat, est in statu damnationis, propterea, quod prælati non habent auctoritatem absoluedi aut ligandi illum, sed solus diuicæfianus Episcopus: tum etiam, quia si intentionem suffragandi in electionibus habet, cum vero suffragio careat, mortaliter peccat, ideo vel recedat à loco, & sine scandalo habitum dimittat, vel secreto intra te votum religionis emittat, dicens: Domine ego voueo paupertatem, &c. ita Angl. ubi supra.

Requiritur t ergo ad hoc, quod in foro exteriori huiusmodi vouens ad obseruantiam voti non compellatur, vt ante iudicis tribunal prædictam suam intentionem se non obligandi deducat & legitime probet, vt aduertit Dom. à Sor. qui supra in vers. alia est promissio, ubi vers. an vero, refert Caietanum tenentem, quod qui tale votum verbatenus emisit, aut matrimonium contraxit, tenetur parere sententiæ Ecclesiæ ratione scandali vitandi: Hoc tamen cum grano salis condiendum esse existimat Soto, nempe vt procedat, quando id, quod iubetur, licite fieri potest, vt si scitum monachum habitare in conuentu, habitumque gerere, tunc enim t obtemperare tenetur, ubi citra scandalum fugere non valet: Nam si furtiue se posset in aliamque se conferre prouinciam, ubi quia non esset notus, citra scandalum quiter exemptus viuere, non teneretur se sententiæ submittere, quæ in falsa præsumptione fundabatur. Addo ego ex Angles ubi supra, quod si in eodem loco permaneret, tenetur ad secretè vouendum, ex rationibus prædictis: si tamen, quod præcipitur ab Ecclesiâ inquit Soto, fieri licite nequit, quia intrinsece malum est, vt si quis post clandestinas nuptias secundum publice contraxit, etsi foro exteriori compellatur debitum reddere, obedire nequit; esset namque fornicator: quod tanquam verissimum probo.

Difficilis t autem, meo iudicio, esset probatio sufficiens in prædicta specie, quam legitimam fieri oportere prædiximus in foro exteriori, vt Ecclesia huiusmodi vouentem liberet, nisi tempore competentis protestatio de contrario animo vel proposito, votum præderet, & æque liquido probaretur: argument. text. imo expressa decisione ipsius, in cap. consulti, in fin. de regular. ubi: vt ergo, que sit eius intentio, plenius cognoscatur, propositum suum in principio protestetur.

Tertia species t est, quoties quis vere intendit promittere vel iurare, non tamen seruare promissum vel iuramentum, vt reuera accidere potest in militaribus religionibus, atque in aliis, ubi obtentu potius bonorum temporalium, quam religionis solent huiusmodi vota celebrari: & hoc casu licet propositum adimplendi defecere videatur, nihilominus illic est vera voti vel iuramenti obligatio: quare cum sit volita, ligat, & sic promittens grauitus peccaret, quia facere non proponit id, ad quod ligatur, secundum Caietanum, Nauarrum & Soto ubi supra, vers. tertia, & Armillam auream d. verb. votum, n. 6. & Fratrem Angl. ubi supra, pag. 82. vers. vouens animo, & Ludouicum Lopez in suo instructorio conscientie, col. 328. vers. promissio, & in versiculo, quamuis, col. 331. & Aragon. ubi supra, in tertia conclusione.

Quarta t & vltima species est de illo, qui proponit intenditque promittere aut iurare, sed tamen non intendit se obligare: & tunc licet videatur nullam oriri obligationem ex eo quod obligatio non videatur

volita, nihilominus naturalis est effectus promissionis ad producendam obligationem, & ideo satis est causam esse volitam: nequit enim hic vouens vel iurans laqueum inicere, quin illaqueetur, vt recte probauit Soto *vbi supra, in versio. sed quid si*, estque communis omnium Theologorum nostri temporis, vt affirmat eam bene probans Aragon. *vbi supra, col. 969. versio. contrariam*, aduersus communem Canonistarum & Scoti atque Syluestri quam *ibi refert in versio. precedenti.*

31 Quoad tertium autem requisitum voti, & sic promissionem, illa quaestio controuersa versatur inter iuris Pontificij & sacrae Theologiae professores, An propositum in voto cum deliberatione, absque tamen promissione exteriori vel interiori, obliget sub reatu mortalis culpe ad exsequutionem? *Gloss. in dict. capitul. qui bona, 17. quast. 1. verb. deliberant, & communiter Canonistae*, vt inquit Abbas *dict. cap. literaturam, num. secundo, de voto*, tenent, quod propositum deliberatum & confirmatum obligat quem ad exsequutionem boni incepti & deliberati, alias peccabit mortaliter illud non adimplendo, & hoc primo per text. in *dicto capitulo, consulti, de regularitat. vbi* quaeritur de illo, qui monasterium ingressus est, habitum sumendo nouitij, vtrum licite possit ante professionem emissam ante tempus probationis exire? Et distinguit Summus Pontifex, vt si is, qui conuertitur, proposuerit absolute vitam mutare, vt sub habitu religionis omnipotenti Deo de cetero famularetur, debet, vt regulariter viuat, ad laxiorem saltem regulam transire; Ego enim ipso, quod absolute religionem intrauit, secundum glossam *ibi: verb. in primo casu*, intelligitur renuntiasse saeculo, cum nullam praemisisset protestationem: Vnde vel *ibi* remanere debet, vel ad laxiorem religionem transire: Si vero qui monasterium ingreditur, habitum nouitij suscipiendo conditionaliter, id faceret gratia experiendi obseruantiam regularem, vt ita dicitur, si intra annum sibi placuerit, proficiatur ordinis disciplinam, sin minus, moribus commendatis ad statum reuertatur pristinum, poterit hoc casu ad saeculum remeare: Videtur igitur *ibi* esse text. expressum in primo eius casu pro opinione Canonistarum vt sufficiat propositum absque promissione, saltem, quando res iam incepta est exsequutioni propositi deliberati tradj, vt in eodem textu. Secundo, quia propositum aliquid faciendi est, animum habere applicatum ad opus: applicatio autem animi postea sequuta idem esse apparet quod obligatio. Tertio, quia propositum aliquid faciendi, est, affirmatio quaedam de futuro, id est, *Faciam*: Ergo qui post propositum non facit, mentitur, siquidem reddit propositionem falsam: Mendacium autem in re graui, est peccatum mortale: Ergo qui religionem, vel peregrinationem, vel quid simile proponit, si non faciat, mortaliter peccat, ac proinde obligatur facere: Sed haec obligatio sufficit ad votum: Ergo opinio Canonistarum est vera, & saltem in casu *dict. cap. consulti*, per eum textum quod propositum solum ingrediendi religionem sine promissione, assumendo postea habitum nouitij, efficiat votum, probant Paludanus, Florentinus, & alij relati per Nauarrum *dict. cap. 12. num. 26. ad finem, versio. sext.* Item Hostiens. *in dict. capitul. consulti, & in dict. cap. literaturam, de voto*. Quarto pro opinione Canonistarum facit, nam causa efficiens voti est voluntas, quae hoc casu pro opere habetur, vt probare videtur textus iuxta gloss. *in cap. existimant, 11. quast. 3.* vbi plures sunt casus, in quibus voluntas pro facto reputatur: & probat Abbas. *conf. 116. lib. 2. & And. ab Exea in rubr. ff. de pact. num. 462.*

His tamen omnibus non obstantibus, communis opinio Theologorum verior & tenenda est in contrarium, imo quod solum propositum; quantumuis deliberatum, non sufficiat ad votum, sed necessarium esse promissionem tacitam vel expressam, ad hoc, vt frangens, vel non adimplens, mortaliter peccet. Et primo id patet ex definitione receptissima voti, *supra* posita, quae habet; votum esse promissionem, saltem interiorem. Secundo ex doctrina communiter recepta sancti Thom. quam etiam *supra* adduximus, tenentis, tria requiri de necessitate ad perfectionem voti, nempe, deliberationem, propositum & promissionem: Hac igitur deficiente, est propositum cum deliberatione praecedat, constat non esse votum, quia ad veritatem copulae requiritur concursus vtriusque: Deficiente igitur altero, corruit actus, si is, qui dicitur, *§. vtrum, cum similibus, ff. de rebus dubijs*. Tertio, quia votum non est, nisi quod alteri fit: Ordo autem vnus personae ad alteram, secundum Dium Thom. non est nisi per rationem, quae vel homo alteri, vel sua subiicit: Deficiente igitur promissione, deficit praedicta ratio ordinis vnus personae ad alteram: Ergo non est votum, sique non obligat, saltem sub mortali votum deliberatum absque promissione tacita vel expressa. Quarto, quia in voto fides praestat, hoc est ligatur, quae est fundamentum iustitiae, inde enim dicitur fides, quia fit quod dicitur, secundum Ciceronem *1. officiorum*, & Dium Augustinum: Ergo votum non obligat, nisi quod faciendum est, praedicatur: sique in promissione consistit obligatio, & non antea: sed & nostro iure Canonico eadem opinio probatur Theologorum, & quinto, ex text. in *dict. cap. literaturam, de voto*, vbi quidam, qui in infirmitate constitutus, nimio mortis pauore perterritus, dixerat: *Non diu hic morabor*, proponens in animo, quod religionis habitum esset aliquando suscepturus, si plus non est in voto processum, transgressor iudicari non potest, si non impleat quod dixit. Est igitur *ibi* textus apertus pro hac sententia. Sexto ad idem est bonus text. in *inuitabilis in dict. c. qui bona, versio. his ita responderet, 17. quast. 1.* vbi dicitur, aliud esse, propositum concipiendum corde & etiam ore renuntiare: aliud esse, subsequenti obligatione se reum voti facere, ac proinde quia ille, de quo *ibi* agit, propositum sui cordis ore simpliciter enuntiauit, non autem monachis, aut Abbati se tradidit neque promissionem scripsit, nequaquam pro uouente habetur: & *ibi* Archiepiscopus, expresse hanc sententiam probauit: Qui enim propositum habet, neque explicite, neque implicite professionem religionis promittit, non obligatur, cum aliud sit proponere, aliud deliberare promittere, vt eleganter explicat Caietanus *lib. 17. respons. cap. 7. & Dominicus, a Sot. lib. 7. de iustitia & iur. quast. 1. art. 2.* Propositum igitur deliberatum si ore enuntietur atque verbo proferatur, si promissio illius non subsequatur expressa vel tacita, non obligat sub poena peccati mortalis, vt in *dict. cap. qui bona*, & resoluit frater Angles in suis floribus Theologicis. *quast. 2. part. in quast. de voto, in art. 1. in 2. difficultat. in conclus.* vbi quod nunquam aliquis per simplicem assertionem quicquam promittere censetur, ac proinde nisi habeat intentionem se obligandi, obligatus non erit: addetur, & insuper id promittat: est communis, vt resoluimus *supra* n. 2.

Ex quibus omnibus sufficienter remanet probata sententia communis Theologorum *supra* dicta, quae mihi verissima videtur, ac merito tenenda, & eam esse communem proficitur atque sequitur Abbas. *in dict. cap. literaturam, n. 2. de voto*, eamque sequitur tota Theologo

Theologorum schola, secundum Syluest. *in summa verb. votum. 1. quast. 2. num. 2.* in quibus Princeps est Beatus Thom. *2. 2. q. 88. art. 1. & ibi Caiet. & in quodlib. 17. quast. 7.* Archiepiscopus Florentinus *in 2. part. sua summa, tit. 11. cap. 1. §. 2. Palud. in 4. sentent. distinct. 38. quast. 1. col. 2.* Maior. *ibi quast. 2. summa Tabien. verb. votum 1. & Angelica, verb. votum, 1. num. 7.* Dominicus, a Sot. *vbi supra, in versio. his tamen non obstantibus*, sequitur etiam & proficitur communem esse Nauar. *in manual. Latin. dict. cap. 1. 2. num. 24. & 26. versio. secundo inferitur*, & D. Couar. *in cap. quamuis pactum, de pact. in 6. 1. p. §. 3. num. 12. versio. qua in re*, vbi inquit, D. iuris canonici excusari non posse ad non satis diligentem huius articuli examinationem: sequitur etiam frater Angles *vbi supra, pag. 83. in fin. & pag. sequent. versio. solum propositum*, & nonnisi aduersus communem Canonistarum, hanc sequitur ac probat & communem Theologorum proficitur Aragon. *vbi supra, pag. 970. versio. circa tertium cum sequenti.*

35 Cui verissima & recepta sententia non obest text. in *dict. cap. consulti, de regularitat.* ubi Canonistas omnino mouit ad tenendum contra Theologos, quia text. ille, dum propositum absolutum sufficere censet ad perpetuum religionem, intelligendus est de propositio ita absoluto, ex quo possit deduci, saltem implicita religionis perpetua promissio, alioqui minime conueniret ea resolutio cum *dict. cap. literaturam, de voto*, quae iura, nisi hoc modo concilietur, videntur contraria, ita expresse Abbas. *in d. cap. literaturam, num. 2. in fin. & Caietanus dict. quast. 88. art. 1. col. 4.* & alij etiam alibi, quos sequitur Nauar. *dict. num. 26. in fin. ibi: Quoniam in casu, & Couar. vbi supra, & Ludouic. Lopez vbi supra, col. 12. versio. propositum, & inquit Sot. vbi supra, in versio. sane*, post Angel. *vbi supra*, quod Innocent. auctor D. Decretalis, loquitur consuetore de propositio promissione firmato: Solum igitur propositum 36 ingrediendi religionem sine promissione tacita vel expressa, etiam si induat quae habitum religionis, votum non efficit, secundum eosdem: quod verius videtur aduersus Hostiens. Paludan. & Florent. in contrarium a nobis *supra* praecitato: text. ergo in *dict. cap. consulti*, procedit in eo, qui recipiendo habitum religionis, statim voluit fieri religiosus: ac perinde quatenus in se fuit, renunciat anno probationis, hoc namque propositum deliberatum habet implicitam promissionem, vt in *cap. statim. de regul. & Syluest. in sum. verb. religio, §. quast. 8.* Caiet. *2. 2. quast. 88. art. 1. & lib. 7. respons. c. 7. Ang. verb. nouitij, §. 12. D. a Stunica, vbi supra, n. 47.* Ceteris fundamentis prioris partis Canonistarum optime satisfacit Sot. *vbi supra, in versio. vnde de pro resolutione.*

37 Has autem & contrarias opiniones Canonistarum & Theologorum conciliare nititur D. a Stunica. *vbi supra, num. 42. cum sequentibus*, hoc modo, vt secundum opinionem Canonistarum promissio implicita in voto sufficit, licet explicite non interueniat; secundum vero opinionem Theologorum, promissio simpliciter desideretur: quo fit, secundum summam Tabien. *vbi supra*, vt per opinionem Thomae, Theologorum, opinio Canonistarum declaratur. Haec tamen concordia & doctrina, quamuis in se vera sit, prout est, requirit nempe ad voti validitatem & obligationem promissionem implicitam vel explicitam, & sic quod tenent Theologi *supra* citati, non tamen conuenit menti Canonistarum qui indistincte tenent, non requiri vllam promissionem in voto, sed sufficere ad obligationem sub reatu peccati mortalis, propositum deliberatum absque vlla promissione: sique haec opinio minime patitur praed. concordiam, sed vere Canonistae aduersantur opinioni contrariae Theolo-

gor. quae clare & distincte tenet, requiri in voto ad ipsius obligationem, vel deliberationem & propositum, promissionem tacitam vel expressam, vt praediximus, & sic implicitam vel explicitam: Consequitur igitur, veriorum & tenendam esse hanc Theologorum receptissimam doctrinam atque sententiam.

Dubium tamen est si offerat hic in proposito diluendum; *Primum ille qui vouet religionem ingredi, teneatur perpetuo in religione permanere?* Hanc quaestionem pro vtraque parte disserit Dium Thom. *2. 2. quast. 189. articul. 4.* & tandem resoluit, quod si vouens intendit se obligare non solum ad ingressum religionis, sed etiam ad perpetuo remanendum, tenetur perpetuo remanere: Si autem intendit se obligare ad ingressum religionis causa experiendi, cum libertate remanendi, vel non remanendi, remanere non tenetur. In dubio autem, quando in vouendo simpliciter de ingressu religionis cogitauit, absque hoc, quod cogitaret de libertate exitus, vel de perpetuitate remanendi, videtur obligari ad ingressum religionis, secundum formam iuris communis, quae est, vt ingrediendum detur annus probationis; vnde non tenetur hoc casu perpetuo in religione permanere: sequitur Florentinus. *in 3. part. sua summa, tit. 16. c. 2. §. 4.* Syluest. *in summa, verb. religio, quast. 19.* Archiepiscopus. *in cap. scimus, 12. quast. 2.* Henricus in *cap. statim. col. 3. de regularitat. Decius in capitul. in praesentia, numero 55. de probation.* Nauar. *in manual. Latin. capit. 12. numero 47. & consil. 29. num. 1. de voto*, est communis vt constat ex eodem Nauar. *consil. 19. de voto, num. 1.* sequuntur etiam Didac. Couar. *vbi supra, versio. quod si quis, Ludouic. Lopez in suo instructor. conscient. 1. part. cap. 45. col. 338. D. a Stunica vbi supra, dict. quast. 1. de voto, num. 48.* Quod si quis & votum fecerit aut promiserit proficere in aliqua religione, tenetur perpetuo remanere in ea, vt ex D. Thom. deducit & tenet Couar. *vbi supra*, & notat Syluester *vbi supra*, & sequitur etiam Nauar. *vbi supra*, loquens in eo qui vouit proficere, *consil. 26. de voto, num. 1.* Si autem & quis vouerit fieri religiosus, intelligitur votum istud in anno quidem probationis, non tamen de perfecta & perpetua religione, & idem proculdubio erit dicendum, si vouerit quispian esse religiosus, ea tamen intentione & mente, vt velit gaudere anno probationis, vt in *dict. cap. consulti, in 2. casu, de regularitat.* & vtrumque docet Caietanus *dict. artic. 4.* quem refert & sequitur Couaruias *vbi supra*, dicens, omnia *supra* dicta esse notanda ad perfectam voti obligationem, vt sciamus, qua ratione teneatur quis ex deliberata promissione ad votum, vel religionis, vel alterius boni & pij operis. Idem est, si quis vouerit fieri frater cuius monasterij, vt cum Caiet. tenet Nauar. *dict. consil. 19. num. 1.* Qui autem & ingreditur religionem intentione statim exeundi, non satisfacit voto, quia in vouendo hoc non intendebat, vnde tenetur saltem velle experiri, vtrum hoc sibi expediat. Addit & Ricard. quod si intrauit animo exeundi, cum voluntate dandi operam, vt Deus immutet propositum, satisfacit voto: aliter non, vt refert & sequitur Syluester. Item & Ludop. vtrique *vbi supra*, & Angel. *in summa, verb. votum, 3. n. 8.* vbi cum eodem Ricard. communiter recepto a Theologis, tenet, quod vouens intrare religionem, actualiter proponebat in religione manere, ita tamen, quod illud propositum non cadat sub voto, sed ipsum comitatur, si postea exit, satisfacit voto, vt *ibi* probat, & colligitur ex D. Thom. *vbi supra*, & probatur praeterea ex vera communi opinione Theologorum de qua *supra*, quod solum propositum sine promissione explicita vel implicita in voto non obligat. Domin. autem a Soto *lib. 7. de iustitia, & in quast. 2.*

art. 1. in vers. triplis enim forma, indistincte tenet, religionem ¶ absolute vouentem, et licet, quaterque vouendo addat perseverare, semper intelligitur, nisi tempore probationis experientia eum aliud admonerit, iuxta ius dispositionem. Hæc autem Soti opinio procedere meo iudicio eo solum casu posset, quo non ex leuitate, sed vrgenti ac rationabili causa in religione perseverare minime posset, arbitrio discreti & prudentis confessorij: secus vero alias, cum perseverantiam promiserit: quod obseruare tenetur, si commode potest, sicut ceteri religiosi possunt: alias esset in manu sua ac libitu posse votum infringere; quod minime est dicendum. Communis igitur sententia supra dicta mihi plus placet, nisi in casu supradicto moralis impotentia perseverationis perpetua, vt tenet Frater Angl. in suis floribus Theologicar. question. in 2. part. art. 2. in 7. difficult. pag. 96. dicens, quod qui promittit votum religionis simpliciter, non poterit sine peccato intra annum professionis retrocedi, nisi ad id habeat legitimam causam, veluti perpetua infirmitatis corporalis, vel experientiam, quod impostum habebit impedimentum, quo minus promissum obseruare possit.

45 Vltimo ¶ pro complemento huius c. examinanda venit questio illa, An Episcopus possit dispensare in votis conditionalibus, siue pœnalibus, qua alias, si absoluta forent, minime posset: verbi gratia; Si quis vouit a tali peccato, vel a re qualibet alia, qua sibi erat incommoda, cauere, videlicet non ludere, vel simile quippiam sub pena religionis aut Hierosolymitana peregrinationis. Quod quidem votorum genus, vt frequenter inter inconstantes adulescentes in vtu est, ita maxime in Dei despectum & vilipendium fit, quia nemo est, qui illud adimpleat: Quare secundum Dominum, à Sor. statim citandum huiusmodi vouentes acerbissimo pœnae rigore essent à confessorijs vulnerandi.

46 Vota ¶ enim nempe religionis, castitatis perpetuae, peregrinationis Hierosolymitanæ, Romanæque ac Compostellanæ, Summo Pontifici sunt reseruatæ, cum ipsa absolute emittuntur: votum tamen peregrinationis Romanæ & Compostellanæ ex vtu tantum est reseruatum Romanæ Curie: Iure enim solum excipitur votum Hierosolymitanum, vt in cap. 1. capit. quod super bis, & in cap. ex multa, in principio, de voto, iuncta gloss. ibi: verb. incumbit. Nihilominus ¶ tamen omnia prædicta quinque vota Summo Pontifici sunt reseruatæ, iuxta styllum Romanæ Curie, qui satis colligitur ex extraneis. Sixti I V. in cap. essi Domini, de penitent. & remiss. vt tradunt Angelus verb. votum, 4. §. 6. Syluest. eodem verb. 4. §. 3. & Florent. in 2. part. sua summa, titul. 11. cap. 2. §. 9. Dominicus à Sor. lib. 7. de iustit. & iur. quest. 4. art. 3. versic. atamen, quoniam maiore fidei causa, &c. & Nauar. in manual. Latin. dist. c. 12. num. 75. & Couarr. de pact. in 6. 1. part. §. 3. num. 12. in princ. Angl. in suis floribus Theologic. quest. de voto, in 8. difficult. quis in votis dispensare, aut illa irritare poterit, in conclus. 2. pag. 128. in fin. Imo cum reseruationis ratio voti Hierosolymitani ea in d. c. ex multa, supponatur, quod huiusmodi votum in subsidium terræ sanctæ suscipiatur, inferri ibi Abbas num. 48. secund. cert. & vndecim. illud ¶ tantum esse Papæ reseruatum, quod illa ratione suscipitur: quare si fiat, inquit, ex deuotione, & non pro subsidio, Episcopus possit dispensare; quem ibi sequitur Rau. & Anton. de Butr. ibi, & in cap. quanto, de iur. iurand. Felin. in dist. cap. quod super bis in princ. Hæc tamen opinio Abb. hodie de consuetudine, quæ aliter se habet, cui standum est, non est tenenda: quare dispensatio Episcopi non tenet secund. Angel. & Syluest. vbi supra, item & Dom. à Sor. vbi supra, & Nauar. dist. num. 75.

& Gregor. Lopez in l. 5. tit. 8. part. 1. in gloss. romerias, & Domin. à Stunica de voto, quest. 5. num. 47. tenentes etiam in reliquis votis præter supra dicta, vnumquemque ¶ Episcoporum posse super omni voto simplici 48 suorum parceriorum dispensare, imo & in voto castitatis non perpetua sed temporalis: & hoc habet communis Doctor. consensus secund. Angel. in summa verb. votum, 4. num. 9. & Nauar. qui plures ad hoc citat aduersus Calet. dist. cap. 12. num. 76. imo & secundum Abb. in cap. veniens, 6. vers. aut quaritur, qui clerici vel vouentes, & Angl. in summa, verb. votum, n. 9. Episcopus ¶ possit dispensare in voto continentia 49 perpetua in casu dist. cap. veniens, vbi tria concurrunt, nempe perturbatio mulieris vouentis, quia ibi votum emittit non inspirata, sed in fraudem sponis. Secundo propter maius periculum evitandum, quia mulier videbatur incontinens. Tertio, quia erat iuuenis & suspecta: Extra illum vero casum putat Abb. quod Episcopus non poterit in hoc voto dispensare, sed nec in eo reperitur expressum, quod Episcopus dispenseret, sed Papa, vt ibi: & præterea consuetudo quæ est optima legum interpret. talem dispensationem solum Pap. esse declarauit, vt prædiximus. & in specie notat frater Angles vbi supra, in 2. part. pag. 129. vers. Panormitanus tamen, & D. à Stunica, vbi supra, num. 45. quod verius & tenendum puto. De voto non nubendi potest Episcopus dispensare secund. Ang. vbi supra, Superiora tamen dicta num. 46. de voto religionis, & castitatis perpetua, quod si Papa reseruatam, procedunt, quoties à personis liberis, aliis non subiectis emittitur: secus vero si fiat ab altero coniugum sincerius licentia, vel ab aliis potestati & iuri alterius subiectis absque ipsius licentia, tunc enim alter coniux, pater, dominus, vel prælatus respectiue poterit votum huiusmodi irritare, & à fortiori Episcopus in eo cum causa dispensare, vt patet ex Syluest. verb. votum, 5. in 2. quest. Gregor. Lopez in l. 3. verb. el marido, tit. 8. part. 1. Sor. de iustit. & iur. lib. 7. q. 3. art. 1. & in 4. dist. 32. q. vnic. art. 3. Nauar. in manual. Latin. c. 12. num. 60. & Did. Lopez à Stunica de voto, q. 3. n. 54. cum sequent. & Magill. Aragon. de iustitia & iur. q. 88. art. 3. pag. 1020. vers. simile dubium.

Modo ad ¶ questionem respondeamus. Et quidem 50 ante commissam pœnam poterit quilibet Episcopus dispensare cum causa in votis præd. pœnalibus, siue conditionalibus: hoc est absolutum & ab omnibus receptum, vt præter alios testatur Angles in suis floribus Theolog. quest. in 2. p. in q. de voto, art. 2. in difficult. pag. 130.

Post vero ¶ commissam pœnam, sunt, qui adhuc 51 idem probent, vt cum aliis tenet Medina statim citandus: quia si vouens non habet in animo ea, quæ vouet, nec ideo promittit illa, quod sibi sunt cordi, imo ad ea, tanquam sibi molesta & odibilia in pœnam obligari voluit, vnde fortis iusta causa est, vt per Episcopum fiat dispensatio: quod secus est in vouente directe & absolute religionem, siue vnam ex peregrinationibus supra dictis. Nihilominus verior videtur sententia contraria, nempe in hac specie, de qua agimus, post commissam atque incurram pœnam, minime posse Episcopum in huiusmodi votis dispensare, sed necessariam esse Romani Pontificis dispensationem, quia iam est contracta ex voto obligatio ad religionem, qui derogare per dispensationem nemo potest præter Romanum Pontificem: Non enim deficit promissio, saltem implicita, ad votum religionis in huius questionis specie: vnde iudicare debemus obligationem ad religionem, vel prædictam peregrinationem ex causa voti inductam esse: sicuti probauit Domin. à Sor. vbi supra, dist. quest. 4. art. 3. versic. vnum

vero dubium, ibi: At nunquam, &c. idem Sor. de cauend. iramemor. abus. 1. part. cap. 9. & est tutior secund. Couarr. dist. num. 12. vers. nihilominus minor, & Angles vbi supra, & in vers. huius dubij, addens, quod nihilominus poterit confessorius sequi opinionem affirmatiuam, quamuis ipse negatiuam tueatur, quia tunc non facit contra conscientiam, quamuis agat contra suam opinionem, cum opinio contraria affirmatiua sit probabilis: idem profertur Emanuel Rod. in explicacione Bullæ Cruciatæ, §. 9. num. 124. Hoc tamen verum intelligo ex mente ipsius Angles post dispensationem ab Episcopo factam, tunc enim confessor poterit approbare factum iuxta opinionem probabilem: si vero super hoc, antequam fiat dispensatio, confessorius vel alius confulator, negatiuam partem secutus eligeret, siquidem probabilior videtur, quam affirmatiua: quamuis hæc quoque probabilis videatur: Quamuis ¶ Nauar. dist. cap. 12. num. 43. versic. præsupposito igitur, ibi: Sed nobis videtur, aliter distinguat; nempe inter casum quo quis vouet ingredi religionem vel peregrinari in terram sanctam, Romanam vel Compostellam, si tale vel tale peccatum commiserit, & inter casum, quo quis vouet non admittre tale peccatum sub pena eundi Hierosolymam, &c. aut ingrediendi religionem: priori etenim casu inquit esse solum vnum votum conditionale religionis, in quo nec ante, nec post adimpletam conditionem Episcopus dispensare poterit, in secundo vero casu duo vota sunt, alterum absolutum tale peccatum non committendi, alterum conditionale & pœnale, quorum prius est principale, & posterius accessorium, & in vtroque antequam prius absolutum violetur, & per illius violationem posterius conditionale purificetur, Episcopus dispensare posse, quia accessorium sequitur principale, quod etiam in voto pœnali ante impletam conditionem probauit Aragon. de iustitia & iur. quest. 88. art. 3. pagin. 998. hæc enim distinctio efficax non est, siquidem tam in primo, quam in secundo casu votum, licet formam habeat conditionalis voti, nihilominus est pœnale, quoniam directe & absolute non est votum religionis, nec peregrinationis, sed non ludendi, aut non adulterandi: Pœna enim adiecta est, vt vouens cauere, vel post factum, se ipsum castigaret, & ideo vtriusque voti vna est ratio, siue concepiatur conditionali, siue sub pœna, cum de eadem te fiat, hoc est, non ludendi, vel à tali peccato præcauendi: Quid namque interest, si conditio voti adiciatur, vel pœna in casu contrauentionis: vtroque namque casu votum pœnale est ab intentione: quare super eo ante verificationem voti huiusmodi pœnalis, siue conditionalis Episcopus dispensare poterit: secus vero post, quamuis in vtroque casu contra Nauar. & Soto, ante, & post pœnam commissam, & adimpletam conditionem, posse Episcopum disponere teneat, vt prædiximus, Frater Bartholomæus à Medina in sua instruct. confessor. fol. 87. & quod ¶ virtute Bullæ Cruciatæ & Iubilæi 52 possunt etiam tunc temporis huiusmodi vota per confessorios commutari, quia solum Papa reseruat sibi vota illa, quando sunt voluntaria: sed in his casibus non sunt huiusmodi, sed ex sola: Ergo, &c. Sed, vt prædiximus, opinio Soti verior & tutior est, quicquid cum Corduba in addition. summe de casus de conciencia, aliter distinguat Frater Ludou. Lopez in suo instruct. confessor. 1. part. cap. 44. colum. 335. in princip. nihilominus tamen opinionem Merhymæ sequuntur plures graues viri, etque communis recentiorum in praxi, tam Theologorum, quam Iurisperitorum, quos refert & sequitur Henricus in sua summa Theologia moral. lib. 7. de indulgent. capite 30. numero sext.

vbi quod ob illorum auctoritatem multi Episcopi frequentiter dispensantur, præsertim cum iunioribus scholasticis ita vouentibus: & hæc pars est probabilior, secundum Magill. Aragon. de iustit. & iur. quest. 88. art. 3. pag. 998. colum. 2. & est iam communis secundum eundem, eadem quest. art. 12. pag. 1043. col. 2. nempe, quod Episcopus possit dispensare, & quilibet confessorius per Bullas Cruciatæ commutare prædicta vota, etiam post adimpletam conditionem: secus si non fiat pœnalia huiusmodi vota, sed pure conditionalia, quia tunc in eis solus Papa poterit dispensare.

At loquuti ¶ non sumus in præcedenti questione 25 de votis sincere conditionalibus, nempe quotiescunque homo ad rem aliquam affectus est, sed quia impedimentum sibi obstat, vel facultas non suppetit, vovet sub conditione, Verbi gratia; vt si quis ueniat post mortem matris, qua sibi erat impedimento, intrare religionem, aut post mortem patris, suppetentibus sibi numeris peregrinari, aut si sibi Deus tale beneficium contulerit, orphanam docere, vel quid simile facere, & sic de cæteris: In his enim, quæ vere affectantur, ille poterit, qui alias, si absolute vouerent, dispenseret, non alius, nempe Papa in illis prædictis quinque votis reseruat, vt optime docet Soto libro 7. de iustitia & iur. questione 2. art. 1. versic. conditionale autem votum, &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Simonia definitio siue descriptio, & num. 2. quod effectus rei promissa non requiritur ad simoniam internam, sed ad externam.
- 2 Simonia est heresis, quamuis simoniacus non sit proprie hereticus, vt in num. 5. vbi quod re ipsa & facto videtur præstiteri errorem hereticum, vt hic.
- 3 Simonia à Simone Mago nomen accepit, & quare: & in n. 6. vbi quod fuit hereticus, & n. 7.
- 4 Giezi simulans propheta Helizei, fuit à Deo lepra confersus, quia pecuniam recepit pro beneficio sanitate, quod Helizeus conulerat Naaman leproso.
- 5 Spiritualia vendentes conformantur Simoni Mago intentione ementes vero alii: illi autem in actu Giezi imitantur.
- 6 Spiritualia gratis sunt concedenda.
- 7 Simonia duplex est, altera prohibita, quia simonia; altera simonia, quia prohibita, vt hic late declaratur sigillatim.
- 8 Quicquid per simoniam acquisitum est, siue temporales, siue spirituales, restituendum & resignandum est.
- 9 Nullitas collationis simoniace vnde pronuntiat.
- 10 Beneficium simoniace acquisitum renuntiandum est cum fructibus, de quibus hic, & quid si per ignorantiam simoniace sit acquisitum, n. 15.
- 11 Simonia est, si electio facta à maiori parte, aliquid deus contradicenti electionem de voluntate electi, etiam turbata, & cetera, vt hic.
- 12 Simoniacus det aliquid consiliario ministrante beneficium, ipso ministrante & beneficiario ignorante, an & quando sit simoniaci.
- 13 Recipiens ordinem vel beneficium, si aliquid dederit alio, vt impetret à prelato, hoc ignorante committit simoniam, ac proinde tenetur, &c.
- 14 Receptum simoniace, dissoluto pacto ante collationem rei spiritualis, restituendum est ei, qui dedit.
- 15 Receptum simoniace, simonia vtriusque exsequutioni mandata, cui restituendum sit: & n. seqq.
- 16 Simoniacus protinus nulla expectata sententia tenetur beneficium per simoniam acquisitum resignare, & num. 28. & 29.